

Archeologienota
Dilbeek, Elia Bruegel
Programma van maatregelen

Inhoud

1	Gemotiveerd advies	3
1.1	Afwezigheid van een archeologische site	3
1.2	Impactbepaling	4
1.3	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	6
2	Lijst met figuren.....	8
3	Bibliografie	8

1 Gemotiveerd advies

Advies	Oppervlak / aantal	Tijdstip	Voorwaarde
Geen verder onderzoek	/	/	/

1.1 Afwezigheid van een archeologische site

In volgende paragraaf worden de resultaten van het bureauonderzoek gesynthetiseerd tot een concrete archeologische verwachting voor het onderzoeksterrein. Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- Algemene paleo-landschappelijke ligging: Landschappelijk gezien ligt het onderzoeksgebied op de grens van de cuesta van Asse en het Zenne-interfluvium. De huidige landbouwzone (zone 2 en deels zone 3) is bovendien te situeren op de oostelijke hellingswand van een uitloper van de cuesta, nabij meerdere beken. Er komen enerzijds gronden van hooggelegen plateaudelen, ruggen en rivierstuifwallen en anderzijds gronden van natte rivierdepressies en alluvia voor. Dergelijke droge gronden in de buurt van een waterloop kan het plangebied aantrekkelijk hebben gemaakt voor menselijke occupatie vanaf de prehistorie. Natte rivierdepressies zijn echter niet geschikt als vestigingslocatie en/of agrarische activiteiten.
- Bodem: Het plangebied kent volgens de bodemkaart van Vlaanderen een groot aantal varianten op een droge tot matig droge leembodem. Enkel binnen zone 5 en de oostelijke helft van zone 4 is de bodem gekarteerd als bebouwde zone (OB), wat duidt op vergraving/verstoring door menselijk handelen. De lemige ondergrond is te wijten aan de niveo-eolische afzettingen van loess in het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Dit eolische leempakket kan mogelijke archeologische sporen en/of relevante paleobodems afdekken en een goede bewaringstoestand teweegbrengen.

Verder komen ter hoogte van de akker- en weilanden (zone 2 en deels 3) het Aca1-bodemtype, het Abp1-bodemtype en het Acp-bodemtype voor, die wijzen op geërodeerde gronden en colluviale droge leemdepressies. Verder is er sprake van het Aep-bodemtype, een natte, sterk gleyige leembodem zonder profielontwikkeling, situerend langsheen de Maalbeek. Tot slot zijn voornamelijk zone 2 en 3 gesitueerd in een matig tot hoog erosiegevoelig gebied. De erosiegevoelige colluviale leemgronden kunnen enerzijds archeologisch relevante lagen verstoord hebben (op de hoogtes), maar anders ook afgedekt en dus bewaard hebben (in de laagtes).

- Cartografisch bureauonderzoek: Op basis van het uitgevoerde cartografische bureauonderzoek kan als besluit gesteld worden dat zones 1, (deels) 3, 4 en 5 van het onderzoeksgebied reeds vanaf er kaartmateriaal beschikbaar is grotendeels het historisch wegtracé volgen. Eveneens is een behoorlijk hoge densiteit aan bebouwing weergegeven door de nabije ligging van enkele bewoningskernen. Tot in de 20e eeuw blijven het onderzoeksgebied en enkele omliggende percelen in gebruik als intensief gecultiveerd landschap. Vanaf de late 20e eeuw maakt de landbouwgrond nabij 'zone 3' plaats voor bebouwing. Zone 2 en een deel van zone 3 zijn gesitueerd in akker- en weiland. Volgens

cartografisch materiaal uit de 2^e helft van de 19^e eeuw waren oorspronkelijk een straat of onverharde weg en perceelsgrenzen aanwezig.

- CAI-gegevens en archeologisch onderzoek: De ligging van het plangebied geeft een algemeen verhoogde verwachting voor archeologische waarden, daterend in de steentijden, protohistorie, Romeinse periode, volle en late middeleeuwen. De CAI-vermeldingen en ander archeologisch onderzoek wijzen immers in de wijde omgeving van het plangebied op verschillende vondsten, sporen en structuren. Ter hoogte van zone 3 grenst één CAI-melding (indicator laatmiddeleeuwse hoeve) aan het geplande lijntraject. Een nabije laatmiddeleeuwse hoeves (CAI: 10044) wordt net niet aangesneden door het geplande lijntraject. Gezien het gaat om een laatmiddeleeuwse hoeve, gelokaliseerd langsheen de weg, worden geen sporen meer verwacht binnen het plangebied. Voor de huidige akkers ter hoogte van zone 2 en deels zone 3 zijn tot slot enkel een aantal indicatoren, daterend in de periode volle middeleeuwen-nieuwe tijd, voor handen in de nabije omgeving. Op een iets grote afstand (1,5 à 2 km van het lijntracé) zijn enkele prehistorische toevalsvondsten gelokaliseerd.
- Gekende verstoringen: Een analyse van de gekende verstoringen geeft aan dat het bodembestand binnen het lijntraject vermoedelijk grotendeels verstoord is door de aanleg van historische wegen en recente verharde wegen (zone 1, (deels) 3, 4 en 5). Ter hoogte van zone 2 was bovendien oorspronkelijk een straat of onverharde weg en enkele perceelsgrenzen aanwezig. Ter hoogte van zone 3 was en is een voetweggetje of onverharde weg aanwezig.

Op basis van de landschappelijke, bodemkundige en archeologische gegevens kan gesteld worden dat het plangebied naar alle waarschijnlijkheid sinds lange tijd interessant was voor ingebruikname door de mens. De archeologische verwachting is met andere woorden vrij hoog, maar moet bijgesteld worden afhankelijk van de historische periode. Zo is de verwachting voor steentijd middellaag ten gevolge van de agrarische locatie en erosiegevoeligheid. Voor de metaaltijden kan een middelhoge verwachting opgesteld worden op basis van het landschap en de geomorfologie. Verder is de middelhoge verwachting voor Romeinse sporen en/of structuren te wijten aan het algemeen Romeins cultuurlandschap. Daarnaast is ten gevolge van de middeleeuwse kaartindicatoren en het algemeen cultuurlandschap de archeologische verwachting middelhoog. Tot slot wordt door het lage aantal CAI-waarden een lage verwachting opgesteld voor de nieuwe tijd.

Bovenstaande archeologische verwachtingen moeten echter opnieuw bijgesteld worden. Uit een uitvoerige studie van de situatie tussen de 18e en 21e eeuw blijkt dat de verstoring van het bodembestand op het projectgebied in zone 1, (deels) 3, 4 en 5 hoog is ten gevolge van het historische gebruik als wegtracé ende aanleg van verharde wegen met inbegrip van riolering, leidingen en kabels. Voor zone 2 en deels zone 3 zijn eveneens verstoringen waarneembaar, namelijk het voorkomen van een (onverharde) weg en perceelsgrenzen.

1.2 Impactbepaling

Op basis van het bureauonderzoek voor het lijntracé *Dilbeek Elia Bruegel* werden niet voldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Desondanks kan een gemotiveerde uitspraak gedaan worden over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt voor het volledige lijntraject laag geacht. Men kan per zone verwijzen naar volgende elementen:

- Zone 1:

- De geplande verstoring ter hoogte van zone 1 bedraagt ca. 1.176 m² (1.470 x 0,80 m) met een diepteverstoring van ca. 1,45 m. De zone met een lengte van ca. 1.470 m en een breedte van 0,80 m wordt gepland onder het bestaande verharde wegennet.
 - Volgens cartografische gegevens uit de 19e eeuw kent het huidige stratennet een groot aantal voorlopers. Het wegtracé ter hoogte van zone 1 is met andere woorden reeds lange tijd in gebruik.
- Zone 2:
- De geplande verstoring ter hoogte van zone 2 bedraagt ca. 696 m² (870 x 0,80 m) met een diepteverstoring van ca. 1,65 m. De zone met een lengte van ca. 870 m en een breedte van 0,80 m strekt zich uit over akker- en weiland. De werkzone, bestaande uit een talutage met aangevoerde grond van buitenaf of rijplaten, zal geen verstoring in de ondergrond veroorzaken.
 - Volgens cartografische gegevens uit de 19^e eeuw kent het huidige akker- en weiland ter hoogte van zone 2 echter een (onverharde) weg en enkele perceelsgrenzen waardoor de ondergrond reeds geroerd kan zijn.
 - Bodemkundige informatie toonde aan dat zone 2 gesitueerd is in een erosiegevoelig gebied met colluviale en geërodeerde leemgronden.
- Zone 3:
- De geplande verstoring ter hoogte van zone 3 bedraagt ca. 832 m² ((1.025 x 0,80 m) + (2 x 6 m²)) met variërende diepteverstoringen tussen ca. 1,45 m en 1,65 m. De zone met een lengte van ca. 1.025 m en een breedte van 0,80 m wordt deels gepland binnen bestaand akker- en weiland en deels onder het bestaande verharde wegennet. De werkzone, bestaande uit een talutage met aangevoerde grond van buitenaf of rijplaten, zal geen verstoring in de ondergrond veroorzaken. Verder zal de ondergronds gestuurde boring, met uitzondering van het start- en eindpunt (2 * 6 m² met een diepte van -1,5 m), weinig tot geen beroering van archeologische lagen veroorzaken, aangezien de maximale diepte ca. 15,90 m onder het huidige maaiveld zal bedragen.
 - Volgens cartografische gegevens uit de 19e eeuw kent de westelijke helft van 'zone 3' een onverhard voetweggetje, de oostelijke helft vertoonde een stratenpatroon. Het wegtracé ter hoogte van zone 3 is met andere woorden reeds lange tijd in gebruik. Voornamelijk ter hoogte van de oostelijke helft van zone 3 zal de ondergrond reeds verstoord zijn.
 - Bodemkundige informatie toonde aan dat de westelijke helft van zone 3 gesitueerd is in een erosiegevoelig gebied met colluviale en geërodeerde leemgronden.
 - De CAI-melding, grenzend aan het geplande lijntraject, zal door het huidige project niet geraakt worden.
- Zone 4:

- De geplande verstoring ter hoogte van zone 4 bedraagt ca. 928 m² (1.160 x 0,80 m) met een diepteverstoring van ca. 1,45 m. De zone met een lengte van ca. 1.160 m en een breedte van 0,80 m wordt gepland onder het bestaande verharde wegennet.
 - Volgens cartografische gegevens uit de 19e eeuw kent het huidige stratennet een groot aantal voorlopers. Het wegtracé ter hoogte van zone 4 is met andere woorden reeds lange tijd in gebruik.
- Zone 5:
- De geplande verstoring ter hoogte van zone 5 bedraagt ca. 388 m² (485 x 0,80 m) met een diepteverstoring van ca. 1,45 m. De zone met een lengte van ca. 485 m en een breedte van 0,80 m wordt gepland onder het bestaande verharde wegennet.
 - Volgens cartografische gegevens uit de 19e eeuw kent het huidige stratennet een groot aantal voorlopers. Het wegtracé ter hoogte van zone 5 is met andere woorden reeds lange tijd in gebruik.

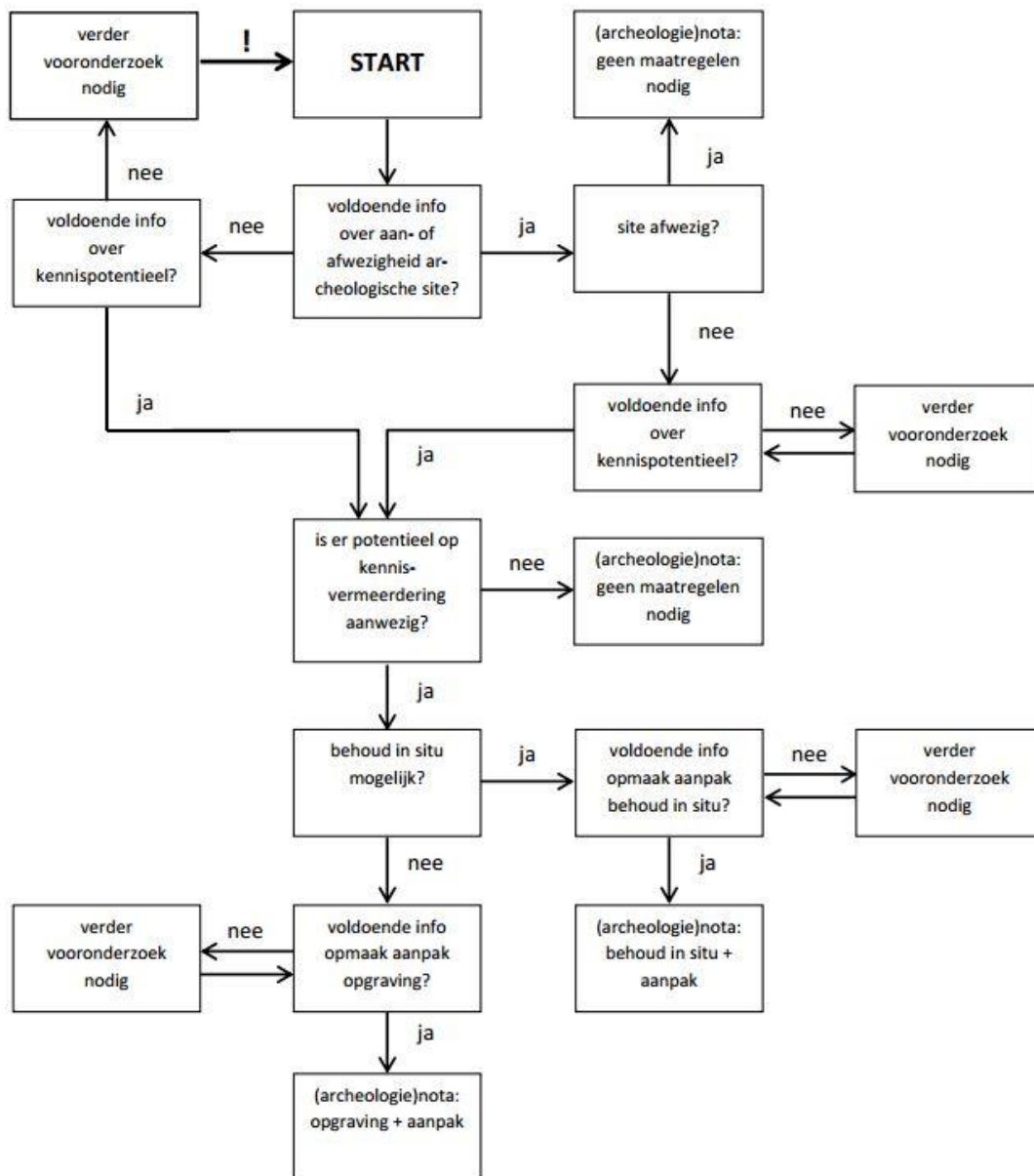
De totale ingreep van de aanleg van de ondergrondse hoogspanningsverbinding heeft een oppervlakte van ca. 4.020 m², onderverdeeld in vijf zones doorheen de bureaustudie. Alle zones vertonen ten gevolge van historische en recente (verharde) wegen mogelijk een verstoord ondergrond. Daarnaast blijkt een sleufbreedte van 0,80 m onvoldoende groot om ruimtelijk inzicht binnen de geplande verstoring te vergaren, in het geval van verwachting van sporensites. Er kan hier in dit geval dan ook alleen sprake zijn van karterende kenniswinst. Kortstondig bewoonde steentijdvindplaatsen, die vaak slechts een oppervlakte van 20-25 m² beslaan, kunnen eveneens niet ruimtelijk en karterend geïnterpreteerd worden, aangezien een sleufbreedte van 5 m wordt vooropgesteld. Bijkomend zal er geen verstoring plaatsvinden ter hoogte van de werkzones. Samenvattend is het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek voor het volledige lijntraject afwezig.

1.3 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is gebleken dat voor het plangebied *Dilbeek Elia Bruegel* (zone 1 t.e.m. zone 5) een lage tot middelhoge verwachting op de aanwezigheid van intacte archeologische resten kan worden vastgesteld.

De vermelding van meerdere archeologische waarden in de CAI en de landschappelijke ligging stelden een lage tot middelhoge archeologische verwachting afhankelijk van de historische periode op voor het plangebied, maar aangezien het projectgebied in het verleden grotendeels verstoord werd door het aanleggen van een wegennet en perceelafbakening en het onderhevig is aan erosie, is de verwachting van laag tot middelhoog naar laag voor het gehele plangebied bijgesteld. Bovendien is de geplande verstoring met een breedte van maximum 0,80 m onvoldoende groot om ruimtelijk inzicht binnen de geplande verstoring te vergaren, in het geval van de aanwezigheid van sporensites.

Aan de hand van de beslissingsboom (Figuur 1) kan gesteld worden dat er niet voldoende info over de aan- of afwezigheid van een archeologische site vastgesteld kon worden. Verder is er wel voldoende info over het kennispotentieel, waarbij er geen sprake is van potentieel op kennisvermeerdering. Bijgevolg resulteert dit in een archeologienota zonder maatregelen (geen verder onderzoek nodig).

Figuur 1: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.¹

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016, fig.3.

2 Lijst met figuren

Figuur 1: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek..... 7

3 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.